

Vammaispalveluiden perhehoidon toimintaohje

Pohjois-Savon hyvinvointialue

Sisällys

1 PERHEHOITO	4
1.1 Perhehoidon lainsäädäntö	4
1.2 Perhehoitaja	4
1.2.1 Perhehoitajaksi hakeutuminen	5
1.2.2 Perhehoitajuus	5
1.2.3 Ehdottomat esteet perhehoitajuudelle	5
1.3 Perhehoitomuodot	6
1.4 Omaishoidon ja perhehoidon ero	7
1.5 Hoidettavien määrä	7
1.6 Perhekodin olosuhteet	7
1.6.1 Paloturvallisuus	8
1.7 Perhekodin valvonta	8
1.8 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	8
1.9 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	9
1.10 Perhehoitajan vakuutus ja eläketurva	9
2 PERHEHOITOA MÄÄRITTELEVÄT SOPIMUKSET JA SUUNNITELMAT	10
2.1 Perhehoidon asiakkaan palvelusuunnitelma	10
2.2 Toimeksiantosopimus	10
2.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö	11
2.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
3 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET	12
3.1 Hoitopalkkio	12
3.2 Kulukorvaus	12
3.2.1 Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaukset	13
3.3 Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaukset	14
3.4 Lyhytaikaisen perhehoidon kulukorvaukset	14
3.5 Sijaishoitajan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset	14
3.6 Perhehoidettavan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset	14
3.7 Käynnistämiskorvaus	14
4 PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN	15
4.1 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä	16
4.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	17
4.3 Perhehoitajan tilapäiset poissaolot	17
4.4 Sijaishoitaja	18

5. PERHEHOIDON TUKI	18
5.1 Täydennyskoulutus.....	18
5.2 Työnohjaus	18
5.3 Mentorointi	18
5.4 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	18
5 PERHEHOIDOSSA OLEVAN ASIAKKAAN ASEMA	19
5.1 Muita asiakkaan asemaan vaikuttavia asioita	19

Vammaispalvelujen perhehoidon toimintaohje

1 PERHEHOITO

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa voidaan järjestää kahdella tavalla: toimeksiantosopimussuhteisesti ennakkovalmennuksen käyneen perhehoitajan kanssa tai sopimussuhteisesti yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema.

1.1 Perhehoidon lainsäädäntö

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä lakeja ja asetuksia ovat mm. seuraavat:

Perhehoitolaki (263/2015)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)

Asetus kehitysvammaisten erityishuollosta (988/1977)

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987)

Hallintolaki (434/2003)

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)

Laki vammaisetuksista (570/2007)

Laki omaishoidon tuesta (937/2005)

Kotikuntalaki (201/1994)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki holhustoimesta (442/1999)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)

1.2 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitolain 3 §:ssa tarkoitettua perhehoitoa.

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

1.2.1 Perhehoitajaksi hakeutuminen

Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi muun muassa perhehoitoa ohjaavat arvot, toimintaperiaatteet ja laatuvaatimukset sekä asiakkaan hoitoon ja huolenpitoon liittyviä asioita mukaan lukien lääkehoidon toteuttamisen periaatteet.

Hyvinvointialueen vammaispalvelun on mahdollista hyväksyä perhehoitaja toimimaan lyhytaikaisena ja/tai osavuorokautisena perhehoitajana hyväksytysti suoritetun ennakkovalmennuksen jälkeen.

Pitkäaikaiseksi perhehoitajaksi hakeutuvalle hyvinvointialue tekee tarvittaessa sosiaalitoimen selvityksen ja antaa lausunnon hakijasta. Menettelyllä selvitetään, onko tiedossa asioita, jotka voisivat olla esteenä perhehoitajaksi ryhtymiselle liittyen mm. terveydentilaan, asuinoloihin tai päihteiden käyttöön. Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi”, jonka perhehoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskukselta. Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta pyydetään lausunto.

Perhehoitajaksi hakeutumassa oleva henkilö/pariskunta kustantaa itse mahdolliset vaadittaviin lausuntoihin ja ennakkovalmennukseen liittyvät kustannukset.

Pohjois-Savon hyvinvointialue voi järjestää ennakkovalmennusta omana toimintana tai ohjata perhehoidosta kiinnostuneet henkilöt hakeutumaan muiden toimijoiden järjestämään ennakkovalmennukseen.

1.2.2 Perhehoitajuus

- Henkilö/henkilöt, jotka ovat valmennettuja tehtävään
- Pariskunta tai yksinelävä
- Perheen kasvuympäristön tulee olla lapsi-/asiakasystävällinen
- Perheen kodin tulee olla riittävän tilava; lapselle tai asiakkaalle tulee osoittaa oma huone/tila.
- Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa (Perhehoitolaki 2015/263)
- Perhehoitaja on yhteistyökykyinen
- Perheen elämäntilanne ja parisuhde tulee olla vakaa

1.2.3 Ehdottomat esteet perhehoitajuudelle

Perhehoitajaksi ryhtymiseen ehdottomia esteitä ovat esimerkiksi seuraavat:

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
 - Akuutti/toistuva/pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
-

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- Akuutti huoltajuuskiista
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Vakava sairaus perheessä, joka alentaa huomattavasti toimintakykyä
- Arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- Lapseen kohdistuvat ja muut vakavat rikokset, rikosrekisteriote tarkistetaan toimeksiantosopimusta allekirjoitettaessa

1.3 Perhehoitomuodot

Perhehoitomuodot ovat seuraavat:

- **osavuorokautinen perhehoito**
 - Hoitotunteja on enintään 10 tuntia vuorokaudessa.
 - Osavuorokautisella perhehoidolla voi esimerkiksi tukea omaishoitajan ja vanhempien jaksamista.
 - Osavuorokautinen perhehoito toteutetaan pääsääntöisesti hoitajan kotona
- **lyhytaikainen perhehoito**
 - kestoltaan yli 10 tuntia vuorokaudessa ja enintään 13 vuorokautta kuukaudessa.
 - Perhehoito on lyhytaikaista, kun toimeksiantosopimus on kestänyt enintään 3 kk tai hoitovuorokausia on enintään 13 vrk kuukaudessa.
 - Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista. Tällä toiminnalla vähennetään muun ympärivuorokautisen hoidon tarvetta sekä tuetaan omaishoitajan jaksamista.
 - Lyhytaikainen perhehoito voi olla ennakkoon suunniteltua tai äkilliseen tarpeeseen perustuvaa.
- **pitkäaikainen perhehoito**
 - Pitkäaikainen perhehoidon sopimus tehdään joko toistaiseksi voimassa olevaksi tai yli 3 kk:n määräajalle.
 - Perhehoito on pitkäaikaista, kun toimeksiantosopimus kestää yli 3 kk ja hoitovuorokausia on yli 13 vrk kuukaudessa.
 - Pitkäaikainen perhehoito on yksilöllinen tapa järjestää asiakkaan asuminen, kun kotona asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Se tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia.
 - Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten turvallisen hoidon ja hoivan perhehoitajan kodissa.
- **asiakkaan kotona järjestettävä perhehoito**

Perhehoitoa voidaan toteuttaa asiakkaan kotona. Asiakkaan kotona toteutettavan perhehoidon tavoitteena on esimerkiksi tukea omaishoitajien/vanhempien jaksamista ja asiakkaan pärjäämistä omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Kotona toteutettava perhehoito on aina lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa. Perhehoitaja hoitaa vain sitä henkilöä, jolle perhehoito on myönnetty.

1.4 Omaishoidon ja perhehoidon ero

Omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hoidettavan kodin ulkopuolella toisessa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Mikäli henkilön hoitajana hoidettavan kotona toimii lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on lähtökohtaisesti omaishoitoa. Hoidettavan kotona tapahtuva perhehoito on yleensä osavuorokautista tai lyhytaikaista hoitoa.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa voidaan järjestää lyhytaikaisena tai osavuorokautisena perhehoitona.

1.5 Hoidettavien määrä

Toimeksiantosopimusperusteisessa perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhehoidossa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuusi henkilöä, jos perhehoidossa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.

Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, mikäli kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Sijoittajahyvinvointialueen ja sijaisperheen tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien enimmäismääriä ylitetä.

Hoidettavien määrä on aina suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja toiminnan luonteeseen.

1.6 Perhekodin olosuhteet

Perhekodilla tarkoitetaan perhehoitolain 3 §:ssä tarkoitettua kunnan/hyvinvointialueen hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Soveltuvuutta harkittaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin sekä perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Yhteisten tilojen lisäksi perhehoitoon sijoitettavalle henkilölle on oltava oma tila ja pitkäaikaisessa perhehoidossa edellytetään oma huone. Perhehoidettavalla on halutessaan mahdollisuus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhehoidettavalla on käytössään kaikki kodin yhteiset tilat. Perhekodissa tulee huomioida esteettömyys ja turvallisuus.

1.6.1 Paloturvallisuus

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi paloturvallisuusasiat. Rakennuksen omistajan on huolehdittava tilojen turvallisuudesta omavalvonnan periaattein. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, tarvittaessa yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa. Alueelliset pelastuslaitokset ovat laatineet ohjeita kodin turvallisuuteen liittyvistä asioista. Muun muassa Kodin turvaopas -verkkopalvelusta löytyy kattavasti arjen turvallisuusasioita.

1.7 Perhekodin valvonta

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Ne järjestään sen hyvinvointialueen toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajahyvinvointialueen että sijoitushyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitettun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Tilojen epäkohdat on korjattava välittömästi. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, viranomaisen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan. Vastaavasti toimitaan, jos perhekodissa annettava hoito ja kasvatusta todetaan puutteelliseksi tai sopimattomaksi.

Perhekodit kuuluvat omavalvonnan piiriin. Valvonta toteutetaan omavalvonnan kautta.

1.8 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalle voidaan antaa välttämättömät tiedot sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi. Perhehoitajalla on vaitiolovelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että asiakasta koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää myöskään omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus ovat voimassa

myös hoitosuhteen päättymisen jälkeen. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812)

Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella.

Perhehoitaja sitoutuu säilyttämään perhehoidettavaa koskevat asiakirjat asiakaskohtaisissa kansioissa perhekodissa lukitussa kaapissa. Perhehoidon päättyessä hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan sijoittaneelle kunnalle.

1.9 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 21 §:n perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muun muassa seuraavista muutoksista:

- aikomuksesta ottaa perhehoitoon uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin
- ulkomaanmatkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta
- perhehoitajan sairauslomasta
- välittömästi asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle mahdollisesti liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

1.10 Perhehoitajan vakuutus ja eläketurva

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on perhehoitolain 20 §:n mukaan vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Pohjois-Savon hyvinvointialue on vakuuttanut perhehoitajat tapaturmavakuutuslain (608/1948) mukaisesti. Perhehoidossa olevat asiakkaat on myös tapaturmavakuutettu.

Tapaturmavakuutus on voimassa silloin, kun vamma tai sairaus tapahtuu työn suorittamisen aikana tai työstä johtuvista olosuhteista (esim. lapsen hoitotilanteessa perhehoitajan selkä venähtää lasta nostaessa tai perhehoitaja kaatuu kauppareissulla). Perhehoitajan vapaa-ajalla tapahtuneet vahingot eivät kuulu tämän vakuutuksen piiriin. Mikäli perhehoitajalle tapahtuu työtapaturma, tulee perhehoitajan mennä yleislääkäritasoiseen lääkäriin joko kunnalliselle tai yksityiselle puolelle. Tämän jälkeen tulee viipymättä (ensimmäisenä arkipäivänä) ilmoittaa tapaturmasta hyvinvointialueen palveluohjausyksikköön.

Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin ei hyvinvointialueella ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Perhehoidon asiakkaille ei ole Pohjois-Savon hyvinvointialueen puolesta otettu vastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asiaa voidaan selvittää yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan hyvinvointialueen kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, jossa on huomioitu myös perhehoidettavat henkilöt. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perhehoidettavat.

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Julkisten alojen eläkelaisissa perhehoitajalle kertyy eläkettä kaiken suuruudesta hoitopalkkiosta. Perhehoitajalla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään. Eläkettä karttuu 68 ikävuoteen saakka, mikäli hän jatkaa perhehoitajana. Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle jäämisestään hyvissä ajoin omalle vastuutyöntekijälle.

2 PERHEHOITOA MÄÄRITTELEVÄT SOPIMUKSET JA SUUNNITELMAT

2.1 Perhehoidon asiakkaan palvelusuunnitelma

Asiakkaalle tehdään hyvinvointialueen käytäntöjen mukaisesti yksilöllinen palvelusuunnitelma tai jokin muu vastaava suunnitelma hoidon tarpeen arvioinnin perusteella. Palvelusuunnitelmassa kartoitetaan asiakkaan voimavaroja sekä avun ja tuen tarpeita. Siinä sovitaan yhteisesti toimenpiteistä, joilla tuetaan asiakkaan toimintakyvyn ylläpitoa sekä hyvinvointia. Suunnitelmaan kirjataan myös perhehoito ja sen tavoitteet. Asiakkaalle nimetään vammaispalveluista oma vastuutyöntekijä, joka vastaa suunnitelman laatimisesta, päivittämisestä ja tarkistamisesta. Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa. Perhehoidossa palvelusuunnitelma tarkistetaan tarvittaessa yhteistyössä hyvinvointialueen työntekijöiden, perhehoidossa olevan henkilön, hänen lähiomaistensa ja perhehoitajan kanssa.

2.2 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään erikseen jokaiselle perhehoidossa olevalle asiakkaalle ja aina ennen perhehoitosijoituksen alkamista. Sopimukseen nimetään perhehoitajalle jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1§:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat perhehoitaja ja hyvinvointialueen vastuullinen viranhaltija. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat perhehoitajat, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettavista. Eläkevakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta ja molemmilla on juridisesti samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoidossa olevan asiakkaan hoitoon. Jos puoliset ovat perhehoitajina yhdessä, palkkio maksetaan molemmille jaettuna.

Vammaispalvelut

12.10.2022

Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa ja sitä ei voi muuttaa yksipuolisesti. Tarkistamisesta käydään neuvottelu, kun toinen osapuoli sitä vaatii.

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla päätoimisille perhehoitajille vapaaehtoisia ja maksuttomia hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

2.2.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

1. perhehoitajalle maksettavasta palkkion määrästä ja suorittamisesta
2. perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
3. perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
4. hoidon arvioidusta kestosta
5. perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
6. perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
7. hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä
8. tarvittaessa muista perhekotiä ja perhehoitoa koskevista seikoista
9. yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken

2.2.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen tehdään kirjallisesti. Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Lyhytaikaisessa perhehoidossa sopimukset ovat voimassa joko toistaiseksi tai määräajaksi. Lyhytaikaisessa perhehoidon sopimuksessa irtisanomisaika mainitaan toimeksiantosopimuksessa.

Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen mukaisina. Jos hoidettava ei asu perheessä, maksetaan vain hoitopalkkio.

3 PERHEHOIDON PALKKIOT JA KORVAUKSET

3.1 Hoitopalkkio

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta sekä hoidon käynnistymisestä aiheutuviin tarpeellisiin kustannuksiin käynnistämiskorvausta sekä erikseen määriteltyjen periaatteiden mukaisesti matkakorvausta. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkioista ja muista kustannuskorvauksista säädetään perhehoitolain 16, 17 ja 18 pykälissä. Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyy vuosittain perhehoidon palkkiot sekä kulukorvauksen ja käynnistämiskorvauksen määrän.

Asiakkaan hoidettavuus arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne; perhehoidon soveltuvuus asiakkaan palvelutarpeeseen nähden. Palkkion määrä perustuu hoitoon käytettävään aikaan, hoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Lisäksi huomioidaan, edellyttääkö työ perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemuksia, asiantuntemusta tai ammattikoulutusta. Palkkioon vaikuttaa myös se, edellyttääkö hoitotyö perhehoitajan kotona olemista, jolloin hän ei voi käydä kodin ulkopuolella työssä.

Toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Tarkistus tehdään myös sellaisissa hoitopalkkioissa, jotka on sovittu hoitopalkkion vähimmäismäärää suuremmiksi, ja jotka perustuvat ennen tarkistusajankohtaa voimassa olleeseen toimeksiantosopimukseen.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

3.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksetaan perhehoitajalle kulukorvausta. Perhehoitolaki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen. Kulukorvausta maksetaan vain silloin, kun perhehoito tapahtuu hoitajan kotona.

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa lapsilisä maksetaan lapsilisälain (796/1992) 6.2 §:n mukaan perhehoitajalle. Kulukorvausta ei vähennetä tämän perusteella. Lapsen/nuoren vammaistuki, opintoraha tai muut vastaavat Kelan etuudet peritään hyvinvointialueelle. Lapsen koulukuljetukset ja niistä aiheutuvat kustannukset kuuluvat kunnan koulutoimen korvattavaksi.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina.

Perhehoitajalle korvataan kohtuulliset oman auton käytöstä aiheutuvat kustannukset verottajan hyväksymän oman auton käytön korvauksen mukaisesti.

Korvausta maksetaan perhehoitajalle ennalta sovitusti tilanteissa, jotka liittyvät perhehoidettavan hoidon, huolenpidon ja kasvatuksen järjestämiseen liittyviin neuvotteluihin ja tapaamisiin sekä perhehoidettavan ja läheisten yhteydenpitoon.

3.2.1 Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaukset

Kulukorvaukseen sisältyvät eri perhehoitomuotojen palveluissa:

- Ravintomenot
- Tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniatuotteet.
- Asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen.
- Vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset;
- Tavanomaiseen liikkumiseen liittyvät kustannukset (esim. kauppa-, harrastus-, kirjastomatkat)
- Perhehoitajan ottamat vakuutukset

Muuta huomioitavaa:

Perhehoidossa oleva aikuinen asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä.

3.3 Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaukset

Osavuorokautisesta perhehoidosta, joka toteutuu hoitajan kotona ja on kestoltaan vähintään viisi tuntia maksetaan kulukorvaus.

3.4 Lyhytaikaisen perhehoidon kulukorvaukset

Kulukorvaus

Peruskulukorvauksella katetaan perhehoidossa olevan henkilön

- Ravinto
- Asuminen
- Henkilökohtaiset tarpeet (puhtaus ja vaatehuolto)

3.5 Sijaishoitajan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset

Mikäli sijaishoitaja työskentelee perhekodissa perhehoitajan vapaan aikana, hänelle ei makseta kulukorvausta vaan perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta. Mikäli sijaishoitaja työskentelee kotonaan, maksetaan kulukorvaus sijaishoitajalle.

3.6 Perhehoidettavan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset

Perhehoidettavan kotona annettavasta perhehoidosta ei makseta kulukorvausta. Perustellusta syystä voidaan korvata työkäsineitä ja muita työssä tarvittavia suojavaatteita todellisten kustannusten mukaan.

3.7 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajille maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee perhehoitolain 18 §:n mukaan tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Perhehoitolaki määrittelee käynnistämiskorvauksen enimmäismäärän.

Perhehoitolain mukaan perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvausta. Perhehoidon käynnistämiskorvauksella on tarkoitus korvata kuluja tarvittavista perushankinnoista, joita joudutaan tekemään perhehoidon aloitusvaiheessa. Perhekodin tulee käynnistyessään olla kodiksi kalustettu ja sisustettu. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin), kalustaminen (sänky, kaapit), turvallisuus (hälytyslaitteet, lukot) ja/tai kodinkoneet. Myös perhekodin piha-alueeseen tarvittavia välttämättömiä kohtuullisia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella. Pitkäaikaiseen perhehoitoon tuleva henkilö maksaa ensisijaisesti itse omista varoistaan henkilökohtaiseen käyttöönsä tarvitsemansa kalusteet ja tavarat.

Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa ja hankinnoista sovitaan aina etukäteen hyvinvointialueen viranhaltijan kanssa ja asiasta tehdään viranhaltijapäätös, jonka jälkeen kuitit sovituista hankinnoista on toimitettava viranhaltijalle. Perhehoitolaissa säädetty käynnistämiskorvauksen enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa.

Käynnistämiskorvauksen määrä ja maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla esim. vammaisen henkilön tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet, jotka tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna ja lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin. Esimerkiksi voidaan pyytää perhehoitajalta ostotarjous välineestä tai kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta peritään sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät kuulu hankinnat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta.

Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksenmukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana. Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta.

Käynnistämiskorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, joka vähennetään tulonhankkimiskustannuksena.

4 PERHEHOITAJAN OIKEUS VAPAASEEN

Perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Erityistilanteissa hyvinvointialue voi myöntää enemmän vapaapäiviä kuin laissa tai toimintaohjeessa todetaan. Harkinnanvaraisia vapaita myönnetään aina määrääjäksi, enintään vuodeksi kerrallaan. Perheelle voidaan myöntää harkinnanvapaita vapaita huomioiden erityiset olosuhteet, kuten hoidettavasta johtuvat syyt.

Hyvinvointialueen tulee huolehtia ja järjestää perhehoidettavan tarkoituksenmukainen hoito perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi asiakas, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaiseksi toimeksiantosuhteinen perhehoitaja. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta. Erillistä rahallista korvausta siitä, että perhehoitaja itse järjestää vapaan aikaisen hoidon, ei makseta.

Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan vapaan määräytymisvuoden aikana. Pääsääntöisesti oikeus vapaaseen ei siirry seuraavalle vapaan määräytymisvuodelle. Esim. vuodesta 2022 kertyvät vapaapäivät on pidettävä vuoden 2022 aikana. Käyttämättä jääneitä vapaita ei makseta rahana.

Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt tulee ilmoittaa perhehoidosta vastaavalle työntekijälle vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin. Vapaavuorokausi (24 h) lasketaan alkavaksi siitä kellonajasta, jolloin tilapäishoito alkaa.

Osavuorokautisessa ja lyhytaikaisessa perhehoidossa ei järjestetä perhehoitajan vapaita (Perhehoitolaki 13 §).

4.1 Palkkio ja kulukorvaus perhehoidon keskeytyessä

Perhehoitajan sairastuminen

Kun perhehoitaja sairastuu, kunta maksaa hoitopalkkion Kelan sairausvakuutuspäivärahan omavastuujalta siltä osin, kuin perhehoitaja olisi ko. päivinä ollut oikeutettu hoitopalkkioon. Muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos pitkäaikaiseen perhehoitoon sijoitettu asiakas siirretään muualle hoitoon yli 14 päivän ajaksi. Jos hoidettavan hoito järjestyy perhekodissa sairauslomasta riippumatta, kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle täysimääräisenä. Perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio.

Perhehoitajasta riippumaton syy

Hoitopalkkio maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen irtisanomiskohdan mukaisesti. Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on, että hoitaja pitää yhteyttä esim. laitosjaksolla olevaan asiakkaaseen ja on yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan asiakkaan paikalle ei ole myöskään sijoitettu uutta asiakasta.

Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 14 vrk:n ajan/keskeytys. Kulukorvauksen maksaminen keskeytyy, jos hoidettavan yhdenjaksoinen poissaolo jatkuu yli 14 vrk.

Pitkäaikaisen perhehoidettavan kuolemantapauksessa perhehoitopalkkio maksetaan kuolinpäivästä lukien kuukauden ajalta ja kulukorvaus 14 vuorokaudelta kuolinpäivästä.

4.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksen lakisääteinen määrä täysimääräisenä, kun hoidettava sijoitetaan lakisääteisen vapaan ajaksi toiseen paikkaan. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomaraahan, koska kyseessä ei ole työsuhde vaan toimeksiantosuhte.

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen hoidon tekemällä perhehoitolain 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Jos perhehoitajan vapaan ajaksi perhehoitajan kotiin tulee sijainen, maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus hoitajalle täysimääräisenä. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio sekä matkakorvaus. Mikäli perhehoidossa oleva asiakas menee perhehoitajansa vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomittavalle hoitajalle maksetaan perhehoitajan vapaan aikainen hoitopalkkio ja tilapäisen perhehoidon kulukorvaus.

4.3 Perhehoitajan tilapäiset poissaolot

Perhehoitajan tilapäinen poissaolo tulee aina sopia erikseen asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa. Poissaolo voidaan hyväksyä esimerkiksi koulutukseen tai vertaisryhmätapaamiseen. Nämä poissaolot eivät vaikuta palkkioon tai kulukorvaukseen.

4.4 Sijaishoitaja

Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon (esimerkiksi sairaus) ajaksi kunta voi järjestää sijaishoidon tekemällä toimeksiantosopimuksen perhehoitajakelpoisuuden täyttävän henkilön kanssa tai muulla tavalla.

Hyvinvointialue voi vaihtoehtoisesti noudattaa toimintatapaa, jossa perhehoitaja järjestää itse sijaisen vapaansa ajaksi. Asiasta sovitaan ja päätetään aina erikseen harkiten.

5. PERHEHOIDON TUKI

Perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vastaa perhehoitajalle perhehoidon aikana annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää. Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi.

5.1 Täydennyskoulutus

Pitkäaikaiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vähintään kerran vuodessa. Täydennyskoulutus on kestoltaan vähintään kaksi päivää. Täydennyskoulutuksen järjestäjänä voi toimia hyvinvointialue, perhehoitoliitto tai muu taho. Koulutukseen osallistumisesta ja sen aiheuttamista kustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä nimettyyn vastuutyöntekijään. Koulutuspäiviltä maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus.

5.2 Työnohjaus

Perhehoitajan jaksamista tuetaan tarpeen mukaan suunnitellusti työnohjauksella.

5.3 Mentorointi

Mentorointiin on tarvittaessa mahdollisuus kokeneen, mentorikoulutuksen käyneen perhehoitajan antamaa asiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle.

5.4 Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä, eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä.

Muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen tulee järjestää tarvittaessa.

5 PERHEHOIDOSSA OLEVAN ASIAKKAAN ASEMA

5.1 Muita asiakkaan asemaan vaikuttavia asioita

Perhehoidon asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Perhehoitoon sijoitetun henkilön saamat työtulot tai työosuusrahat jäävät hänen omaan käyttöönsä.

Perhehoidettavan käyttöraha on tarkoitettu hänen yksityiseen käyttöönsä hänen toiveensa ja mieltymysten mukaisesti. Varojen käytöstä ja käyttöä koskevista periaatteista tulee perhehoitajan sopia asiakkaan, asiakkaan huoltajan tai hänen edunvalvojansa kanssa. Perhehoitajan tulee pitää kirjaa käyttövarojen käytöstä.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä huoltajan, edunvalvojan tai hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa. Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai huoltajan tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

Alaikäisen perhehoidon asiakkaan käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen alle 15-vuotiaiden osalta. Yli 15-vuotiaiden osalta käyttövaroja maksetaan 1/3 osaa elatustuen määrästä, joka maksetaan joko perhehoitajan tai suoraan lapsen omalle tilille. Käyttövaraa ei suoriteta, jos nuoren omat tulot kattavat sen. Muutoin nuoren omien tulojen käytöstä sovitaan asiakassuunnitelman yhteydessä. (Lastensuojelulaki 2007/55§).

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle tai alle 18-vuotiaalle lapselle huoltajien rinnalle hoitamaan raha-asioita.

Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhoustoimilaki 442/1999.)

Perhehoidon asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi ja sosiaalipäivystys) ja sen jälkeen on tehtävä ilmoitus hyvinvointialueelle. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja hyvinvointialueelle. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista ilmoitus kirjallisesti.

Perhehoidon asiakkaan kuolema

Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asukas kuolee, toimeksiantosopimus purkaantuu kuolinpäivästä lukien ilman irtisanomista. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuolemasta ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja hyvinvointialueelle. Vainajan omaisiin otetaan yhteyttä ja keskustellaan heidän kanssaan. Hyvinvointialue järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta.
